

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1533
Toplantı Tarihi/Sayısı : 31.7.2023/35
Karar Numarası : 2023/565
Başvuran : E. D.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, pandemi döneminde alınan tedbirler kapsamında ertelenen açık ve kapalı görüşlerin telafi edilmesine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Şubat 2017'den beri Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda olduğunu belirten başvuran başvurusunda özetle; Mart 2020'den itibaren 3 ay boyunca hiç görüş yaptırılmadığını daha sonraki süreçte ise Nisan 2022 tarihindeki normalleşme sürecine kadar kısıtlı bir şekilde açık ve kapalı görüş yaptırıldığını ifade ederek, ilgili dönemde yararlandırılmadığı açık ve kapalı tüm görüşlerin telafi edilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazıda özetle; hükümlü ve tutukluların açık ve haftalık ziyaretlerinin ilgili kanun, yönetmelik ve Ceza ve Tevkifevlerinden gelen talimatlar doğrultusunda yaptırıldığı ifade edilmiş, başvuranın 2021 ve 2022 yıllarına ait telefon ve yaptığı açık-kapalı görüşmelerin listesi Kurumumuza iletilmiştir.

4. Muhatap kurumun cevap yazısı başvurana iletilmiş, başvuran yazılı görüşünde iddialarını yineleyerek Adalet Bakanlığınca pandemi sürecinde kısıtlanan hakların telafisini istemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın 13'üncü maddesine göre; *"Temel haklar ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."*

6. 20/04/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; *"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"* Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; *"özürlüğünden mahrum"*

birakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği” düzenlenmiştir.

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 65’nci maddesine göre; *"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde *"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"* Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun yanıtı ve ilgili mevzuat ile birlikte değerlendirilmiştir.

10. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabileceğinden, mahpuslar için bir cezaevindeki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (*Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT), 2.Genel Rapor [Inf (92) 3], para.44*).

11. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56'ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre: *"Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler."*

12. 6/5/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanunu'nun "Devlet hidematı sıhhiyesi ve sıhhi Merciler" başlıklı 1'inci maddesine göre: *"Memleketin sıhhi şartlarını ıslah ve milletin sıhhatine zarar veren bütün hastalıklar veya sair muzır amillerle mücadele etmek ve müstakbel neslin sıhatli olarak yetişmesini temin ve halkı tıbbi ve içtimai muavenete mazhar eylemek umumi Devlet hizmetlerindedir."*

13. 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanunu'nun "Memleket dâhilinde sâri ve salgın hastalıklarla mücadele" başlıklı 57'nci maddesine göre: *"Kolera, veba (Bübön veya zatürree şekli), lekeli humma, karahumma (hummayitiroidi) daimi surette basil çıkaran mikrop hamilleri dahi - paratifoit humması veya her nevi gıda maddeleri tesemmümatı, çiçek, difteri (Kuşpalazı) - bütün tevkiatı dahi sari beyin humması (İltihabı sahayai dimağii şevkii müstevli), uyku hastalığı (İltihabı dimağii sari), dizanteri (Basilli ve amipli), lohusa humması (Hummai nifası) ruam, kızıl, şarbon, felci tifli (İltihabı nuhai kuddamii sincabii haddı tifli), kızamık, cüzam (Miskin), hummai racia ve malta humması hastalıklarından biri zuhur eder veya bunların birinden şüphe edilir veyahut bu hastalıklardan vefiyat vuku bulur veya mevtin bu hastalıklardan biri sebebiyle husule geldiğinden şüphe olunursa aşağıdaki maddelerde zikredilen kimseler vak'ayı haber vermeğe mecburdurlar. Kudurmuş veya kuduz şüpheli bir hayvan tarafından ısırılmaları, kuduza müptela hastaların veya kuduzdan ölenlerin ihbarı da mecburidir."*

14. 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanunu'nun 64'üncü maddesine göre: *"57'nci maddede zikredilenlerden başka her hangi bir hastalık istilai şekil aldığı veya böyle bir tehlike baş gösterdiği takdirde o hastalığın veya her hangi bir hastalık şeklinin memleketin her tarafında veya bir kısmında ihbarı mecburi olduğunu neşrü ilâna ve o hastalığa karşı bu kanunda mezkür tedabirin kaffesini veya bir*

kısmını tatbika Sihat ve İctimai Muavenet Vekaleti salahiyettardır.”

15. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (ESKHS)’nin 12’nci maddesi: *“Bu Sözleşme’ye Taraf Devletler, herkesin erişilebilir en yüksek bedensel ve ruhsal sağlık standardından yararlanma hakkını tanır. Bu Sözleşme’ye Taraf Devletlerce bu hakkı tam olarak gerçekleştirmek üzere yapılacak girişimler: ..., b) Çevre ve endüstri sağlığının her bakımdan iyileştirilmesi, c) Salgın ve yöresel hastalıklarla, meslek hastalıkları ve öteki hastalıkların önlenmesi, bakımı ve denetlenmesi... şeklindedir.*

16. Ülkemizin de 2003 yılında taraf olduğu Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi: İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi’nin “Hakların kullanılmasının kısıtlanması” başlıklı 26’ncı maddesine göre: *“Bu Sözleşme’de yer alan haklar ve koruyucu hükümlerin kullanılmasında, kamu güvenliği, suçun önlenmesi, kamu sağlığının korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için kanun tarafından öngörülen ve demokratik bir toplumda gerekli olanlardan başka kısıtlama konulmayacaktır.”*

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kimsenin yaşamına, üçüncü tarafın eylemlerinden dolayı gerçek ve acil bir tehdidin ortaya çıktığını bildiği veya bilmesi gerektiği durumlarda, devlet tarafından bu tür tehditleri bertaraf etmek için yetkisi dâhilindeki uygun önlemleri alınması gerektiğini belirtmiştir (*Osman/Birleşik Krallık*, B. No: 23452/94, 28/10/1998, para. 115-116).

18. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Hapis Cezaları ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazında Gözetilecek İlkeler” başlıklı 6’ncı maddesinin (f) bendine göre; *“Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur.”*

19. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Bulaşıcı hastalıklardan korunma” başlıklı 96’ncı maddesine göre; *“Kurumda, 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 57 nci maddesinde ve 30/5/2007 tarihli ve 26537 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliğinde yer alan hastalık veya durumlardan birisinin çıkması veya çıkma şüphesinin ya da bu türden bir hastalık sebebiyle ölümün meydana geldiği hâllerde durum cezaevi tabibince kurumun en üst amirine bildirilir. Bu bildirim alınması üzerine kurum en üst amiri durumu gecikmeksizin ilgili mercilere bildirir.”*

20. COVID-19 Pandemisi, Kara Veba ve İspanyol Gribiyle beraber uygarlık tarihinin en ölümcül ve kitlesel salgınlarından biri olup milyarlarca insanın hayatını doğrudan ya da dolaylı biçimde etkilemiştir. Dünya genelinde 700 milyon insanın yakalandığı salgın sonucu 7 milyon insan doğrudan pandemi sebebiyle, sosyal güvenlik sistemlerinin kilitlenmesi gibi nedenlerle de dolaylı olarak kronik rahatsızlığı olan yüzbinlerce kişi hayatını kaybetmiştir. Yine pandemiyle beraber küresel tedarik zinciri kırılmış ve bunun sonucunda özellikle Afrika, Asya ve Güney Amerika’da on binlerce kişi önlenebilir kıtlık sebebiyle hayatını kaybetmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), BM Uluslararası Kalkınma Fonu (IFAD), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), BM Gıda ve Tarım Örgütü Orta Asya Alt-Bölge Ofisi (FAO) tarafından yayımlanan ortak bildiriye göre sayıları 1.5 milyarı bulan çiftçi, işçi, beyaz yakalı çalışanların önemli bir kısmı Pandemi nedeniyle işini kaybetmiş veya önemli ölçüde gelir kaybına uğramıştır. (Uluslararası Çalışma Örgütü, "COVID-19'un İnsanların Geçim Kaynakları, Sağlıkları ve Gıda Sistemlerimiz Üzerindeki Etkisine İlişkin Ortak Bildiri", https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/statements-and-speeches/WCMS_757974/lang--en/index.htm, (E.T 7/3/2023)) Yine OXFAM tarafından yayımlanan “Eşitsizlik Virüsü” isimli raporda başta yerli topluluklar ve engelliler gibi kırılgan gruplar olmak üzere birçok kişinin pandemi döneminde gelir kaynaklarını yitirdiği ifade edilmiştir. (OXFAM, Eşitsizlik Virüsü, Oxford, 2021, s.26)

21. COVID-19 sürecinde aynı şekilde tüm ülkelerde ilk-orta ve yükseköğretim seviyesinde yüz yüze eğitime uzun bir süre ara verilmiş olup toplum sağlığının korunması ve salgının artış hızının düşürülmesi amacıyla ayinler, ibadetler, konserler, mitingler, film gösterimleri, spor müsabakaları gibi toplu katılım gerektiren faaliyetler topyekûn yasaklanmış veyahut önemli ölçüde kısıtlanmıştır. Pandeminin 2020 yılındaki birinci ve 2021 yılındaki ikinci dalgalarını kapsayan süreçte, tüm dünyada uygulanan ve süresi ayları bulan tam zamanlı kapanmalar birçok kişinin ailesi, arkadaşları ve çocuklarıyla iletişimini önemli ölçüde azaltmıştır.

22. Ceza infaz kurumlarının da toplu olarak yaşanan yerler olması ve bulaşıcı hastalıklar açısından risk oluşturması nedeniyle 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 96'ncı maddesi uyarınca ceza infaz kurumlarında özel önlemlerin alınmasına ihtiyaç duyulmuştur.

23. Anayasa Mahkemesi, cezaevlerinde tutulan kişilerin maruz kaldığı maddi koşulların Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen işkence yasağı kapsamında değerlendirilebilmesi için asgari bir eşige ulaşmış olmasını aramakta; hukuka uygun olarak özgürlüğü kısıtlanan kişiler bakımından alınan tedbirlerin uygulanma koşullarının kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakılmasından daha yoğun düzeyde bir üzüntüye ve ümitsizliğe sokmaması gerektiğini ifade etmektedir (*Ergin Aktaş*, B. No: 2014/14810, 21/9/2016, para. 73, 79).

24. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 'Temel İlkeler' başlıklı 3'üncü maddesine göre; "*Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilere getirilen kısıtlamalar, asgari gereklilikte ve haklarında hükmedilen kararın meşru amacıyla orantılı olmalıdır.*"

25. COVID-19 sürecinin tüm dünyada psikolojik, ekonomik, eğitim ve sağlığa ilişkin ciddi sonuçlar doğuran olağanüstü bir süreç olduğu açıktır. İlgili başvuruda başvuranın şikâyetinin konusunu oluşturan önlemlerin çok özel bir bağlamda, yani bir halk sağlığı acil durumu sırasında meydana geldiği değerlendirilmiştir. Ayrıca, söz konusu önlemler yalnızca başvurana münhasır olmayıp toplumun geneline yayılmış uygulamaları içermektedir. Aynı şekilde söz konusu süreçte Adalet Bakanlığı tarafından telefon görüşlerinin süresi artırılarak ilgili önlemlerin hükümlü ve tutukluların dış dünya ile iletişimde bir izolasyon yaratmaması sağlanmıştır. Başvuranın, pandemi tedbirleri nedeniyle görüşlerin askıya alındığı süre dışında, yetkililer adına herhangi bir eksiklik, gecikme veya ihmalden bahsetmediği ve COVID-19 salgınıyla ilgili istisnai ve öngörülemeyen bağlam göz önüne alındığında, orantılı ve zaman açısından kısıtlı olan bu önlemlerin, bir pandemi sırasında kaçınılmaz olandan daha fazla sıkıntıya neden olmadığı değerlendirilmektedir.

26. Sonuç olarak; başvuruya konu tedbirlerin işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline neden olduğunun değerlendirilemeyeceği, dolayısıyla pandemi sürecinde kısıtlanan hakların telafi edilmesi yönündeki talebin yerine getirilmesine olanak bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

- A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,
- B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
- C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

31/7/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye